

дитини. Тому, виходячи з вище вказаного, дитячий будинок сімейного типу є окремим видом змішаної-сімейної форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування, за якої подружжя або окрема особа, яка не перебуває у шлюбі, беруть для виховання та спільного проживання на умовах надання грошового утримання не менше п'яти дітей, позбавлених батьківського піклування, на підставі Договору про організацію діяльності дитячого будинку сімейного типу, що укладається між зазначеними особами та органом, який ухвалив рішення про створення дитячого будинку сімейного типу.

Література

1. Конвенція про права дитини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
2. Положення про дитячий будинок сімейного типу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>
3. Пеша І.В. Дитячі будинки сімейного типу як особлива форма сімейної опіки над дітьми-сиротами, позбавленими батьківського піклування. *Український соціум*. 2003. № 1(2). С. 72-80.
4. Аналітично-інформаційна довідка про діяльність мережі центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та закладів соціального обслуговування у 2011 р.: підсумки проведення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю у 2011 р. Київ, 2012. 28 с.

УДК 347.122:007 (043.2)

Дідук А.Г., к.ю.н., доцент,
Національний авіаційний університет,
тренер-консультант Національної школи суддів України,
м. Київ, Україна
Смірнов О.Г., суддя,
господарський суд Запорізької області, тренер Національної школи
суддів України, аспірант Науково-дослідного інституту
інтелектуальної власності НАПрН України, м. Запоріжжя, Україна

ЗАХИСТ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НЕДОБРОСОВІСНУ КОНКУРЕНЦІЮ

Міжнародні стандарти по захисту комерційної таємниці встановлені в Паризькій конвенції з охорони промислової власності (далі – Конвенція), яка закріпила положення щодо необхідності припинення недобросовісної конкуренції. У ст. 10bis Конвенції закріплено, що країни Союзу зобов'язані забезпечити громадянам країн-учасниць, ефективний захист від недобросовісної конкуренції (п. 1).

Актом недобросовісної конкуренції вважається будь-який акт

конкуренції, що суперечить чесним звичаям у промислових і торговельних справах (п. 2). Під промисловими і торговельними справами розуміється також використання та передача комерційної таємниці, секретів виробництва, ноу-хау.

Таке широке визначення недобросовісної конкуренції (ст. 10bis Паризької конвенції) конкретизується в національних законодавчих актах за допомогою загальних критеріїв цивільного права, які широко застосовуються (особливо в країнах германської системи права) – «добрих нравів», «доброї совісті», «звичаїв ділового обороту».

Отже захист комерційної таємниці є складовою частиною захисту від недобросовісної конкуренції і здійснюється у відповідності до ст. 10-bis («Недобросовісна конкуренція») і ст. 10-ter («Товарні знаки, фірмові найменування, неправдиві вказівки, недобросовісна конкуренція; засоби захисту, право звертатися до суду») Паризької конвенції з охорони промислової власності.

При цьому може скластися враження, що вважається способом захисту «прав на» комерційну таємницю (ноу-хау) заходи, передбачені законодавством про недобросовісну конкуренцію, а самі «права на» комерційну таємницю (ноу-хау) – елементом законодавства про попередження недобросовісної конкуренції.

Однак, необхідно розрізняти права і способи їх захисту, де недобросовісна конкуренція – це тільки спосіб захисту прав, а не самі права, причому права, які захищаються відрізняються від «прав на» комерційну таємницю (ноу-хау). Якщо навіть говорити тільки про способи захисту, законодавство про недобросовісну конкуренцію як таке не виконує цю функцію щодо захисту «прав», а точніше «охоронюваних законом інтересів» особи на комерційну таємницю (ноу-хау), а дає відсилку до загального цивільного законодавства.

Отже, основною рисою норм такого законодавства є його охоронно-правовий характер.

Правові засади захисту від недобросовісної конкуренції визначаються Законом України «Про захист від недобросовісної конкуренції» (далі - Закон), який був прийнятий 07.06.1996 р.

У вказаному Законі дається поняття недобросовісної конкуренції (ст. 1), а також ціла глава (4) присвячена неправомірним діям щодо комерційної таємниці, які кваліфікуються як недобросовісна конкуренція. Можна сказати, що недобросовісна конкуренція, яка є діяльністю, і дії особи, яка фактично контролює комерційну таємницю, що направлені на збереження її в секреті, також є своєрідною діяльністю. Закон виділяє чотири склади правопорушень: 1) неправомірне збирання комерційної таємниці (ст. 16); 2) розголошення комерційної таємниці (ст. 17); 3) схилення до розголошення комерційної таємниці (ст. 18); 4) неправомірне використання комерційної таємниці (ст. 19).

Зміст цих статей можна розглядати не тільки як дефініцію правових термінів, але і як елемент диспозиції норм, які передбачають відповідальність за недобросовісну конкуренцію у вигляді накладення Антимонопольним комітетом України штрафних санкцій, а також адміністративну, цивільну та кримінальну відповідальність у випадках, передбачених законодавством (ст. 20). Збитки, заподіяні внаслідок вчинення дій, визначених цим Законом як недобросовісна конкуренція, підлягають відшкодуванню за позовами заінтересованих осіб у порядку, визначеному цивільним законодавством (ст. 24).

Тут вбачається дві проблеми. Проблема перша. Як видно відсилка іде до загального цивільного законодавства. Тобто у випадку, якщо особі, яка фактично контролює комерційну таємницю (ноу-хау), неправомірними діями у вигляді недобросовісної конкуренції були завдані збитки, вона повинна спочатку звертатися не до суду, а до Антимонопольного комітету України. І тільки після цього така особа може подати позов до суду про відшкодування завданих збитків. При цьому в даному випадку під особою мається на увазі суб'єкт підприємницької діяльності.

Таке положення не відповідає Конституції України, яка закріпила що правосуддя в Україні здійснюється виключно судами і делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі (ст. 124). Тому мабуть доцільно було б внести зміни в законодавство України і прямо передбачити можливість звертатися безпосередньо з позовом до суду при порушенні охоронюваного законом інтересу особи, яка фактично контролює комерційну таємницю (ноу-хау), що відповідатиме і вимогам Конституції України, зокрема ст. 124.

Виходячи ж із опублікованої судової практики, можна констатувати, що у випадку порушення недобросовісної конкуренції, справи розглядаються переважно Антимонопольним комітетом України.

Проблема друга. Слід звернути увагу на те, що вказівка про неправомірність дій щодо комерційної таємниці (ноу-хау), які в Законі кваліфікуються як недобросовісна конкуренція, значаться тільки у випадку збирання і використання комерційної таємниці (ст.ст. 16, 19), хоча слід було б наголосити і на неправомірності розголошення комерційної таємниці (ст. 17) та схилянні до її розголошення (ст. 18). Насправді це важливо, оскільки особа, яка самостійно і добросовісно отримала інформацію, що є комерційною таємницею, може надалі правомірно контролювати цю інформацію (ст. 162 Господарського кодексу України), в тому числі і розкривати її зміст (розголошувати). Крім того, саме неправомірні дії щодо комерційної таємниці, є підставою для звернення до суду заінтересованих осіб про відшкодування збитків.

У Господарському кодексі України також містяться статті, направлені

на захист комерційної таємниці, які повторюють норми Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», зокрема щодо поняття недобросовісної конкуренції (ст. 32) та неправомірних дій, що кваліфікуються як неправомірна конкуренція (ст. 36).

Отже можна сказати, що охорона комерційної таємниці (ноу-хау) здійснюється в рамках боротьби з недобросовісною конкуренцією, передбаченою, статтею 10bis Паризької конвенції. Також відповідно до ст. 10ter в процесі забезпечення ефективного захисту від недобросовісної конкуренції, країни-учасниці зобов'язуються забезпечити громадянам інших країн Союзу таку охорону наступним чином: фізичні та юридичні особи, які правомірно контролюють комерційну таємницю, наділяються правом перешкоджати розкриттю, отриманню або використанню такої інформації без їх згоди іншими особами, якщо останні робили це способами, які суперечать чесній комерційній практиці.

У поняття способу, що суперечить чесній комерційній практиці Угода TRIPS, вкладає порушення договору, порушення довіри, спонукання до порушення; набуття закритої інформації третіми особами, які знали або допустилися грубої необережності, не дізнавшись, що дії, які суперечать чесній торговій практиці, були допущені в процесі такого набуття.

Наряду з Угодою TRIPS питання щодо охорони комерційної таємниці розглядаються і в спеціально розроблених ВОІВ «Типових Положеннях про захист від недобросовісної конкуренції» (далі – Типові положення). Здійснена робота направлена, по суті, на уточнення змісту ст. 10bis Паризької конвенції з урахуванням сучасної реальності. Зокрема, ст. 6 Типових положень присвячена захисту від недобросовісної конкуренції щодо секретної інформації. Норма цієї статті співпадає із ст. 39 Угоди TRIPS. Проте деякі відмінності, все ж, спостерігаються у переліку видів дій, які розглядаються як такі, що суперечать чесній комерційній діяльності. Окрім тих, які приведені в ст. 39 Угоди TRIPS – це промислове або комерційне шпигунство. Також у ст. 6 Типових положень приводиться ще один вид нечесної підприємницької діяльності – підбурення до здійснення будь-якого акту, який приводиться в даній статті (промислового шпигунства, порушення договору, зловживання довірою). До числа дій, в яких проявляється недобросовісна конкуренція, Типові положення (подібно Угоді TRIPS) відносять також протиправний характер способу отримання комерційної таємниці – це навмисне отримання її третьою особою (тобто, коли така особа знала про секретність інформації), або отримала її з проявом грубої необережності (коли така особа повинна була знати про подібний характер інформації).

В цілому, вказані документи співпадають у тому, що стосується характеристики комерційної таємниці (секретної інформації, нерозкритої інформації), а також по суті у видах дій, які розглядаються як прояв недобросовісної конкуренції.

Однак всі ці документи мають різну направленість: якщо Угода TRIPS направлена, перш за все, на характеристику інтересу особи, яка фактично контролює нерозкрити інформацію (комерційну таємницю), в рамках спільного задуму документа, то у Типових положеннях акцент зроблено на характеристику дій, в яких проявляється недобросовісна конкуренція, що також обумовлює спільну направленість документа – уточнення положень статті 10bis Паризької конвенції з урахуванням сучасної реальності.

Можна сказати, що Угодою TRIPS було вперше на міжнародному рівні визначено ознаки і поняття охорони нерозкритої інформації (комерційної таємниці) як засобу захисту інформації, використання якої на законних підставах контролюється юридичною особою.

Як зазначають науковці, у минулому багато країн відносились до питань захисту комерційної таємниці (ноу-хау) не інакше, ніж до питань охорони секретів виробництва або промислової власності.

Щоб відповідати ознакам Угоди TRIPS, країнам-членам ВТО прийдеться охопити правовою охороною всі секрети, які мають комерційну цінність. Тому доцільно було б у найближчому майбутньому все ж прийняти Закон України «Про комерційну таємницю», який би регулював її правовий режим.

УДК 349.222.1 (043.2)

Дибань М.П., к.ю.н.,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИРІШЕННЯ КОЛЕКТИВНИХ ТРУДОВИХ СПОРІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Питанню ефективного правового регулювання колективних трудових правовідносин завжди приділялася пристальна увага з боку правознавців. Обумовлено це було тим, що особа набуваючи статусу працівника реалізує свою трудову функцію в колективі працівників, який має безпосередній вплив на роботодавця щодо забезпечення належних умов праці.

Основу трудових прав працівників становить право на вирішення колективних трудових спорів (конфліктів). У конфліктології конфліктом називають зіткнення різноспрямованих сил, кожна з яких прагне певним чином реалізувати свої реальні або уявні інтереси. Важливими ознаками конфліктів є ступінь нормативного регулювання (ведеться боротьба за правилами чи без них) і ступінь застосування аргументів (чи сила погроз, чи сила санкцій, чи сила примусу) [1, с. 12]. Згідно ст. 2 Закону України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» від